

innowacjespoleczne.org.pl

Gdyński Lodołamacz Technologiczny

technologie przyjazne osobom
z niepełnosprawnością intelektualną

Gdyński Lodołamacz Technologiczny

1. Do kogo jest skierowana innowacja?

- do młodzieży i osób dorosłych z głębszą niepełnosprawnością intelektualną
- do opiekunów i rodziców młodzieży oraz dorosłych osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną
- do profesjonalistów pracujących z osobami z głębszą niepełnosprawnością intelektualną w szkołach specjalnych, warsztatach terapii zajęciowej (WTZ), domach pomocy społecznej (DPS), środowiskowych domach samopomocy (ŚDS), mieszkaniach wspieranych

2. Na jaki problem społeczny odpowiada?

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną (ONI) bardzo często narażone są na izolację od społeczeństwa. Powszechne jest również zaniżanie ich możliwości rozwojowych przy jednoczesnym ekspozowaniu ograniczeń. Niedostateczna stymulacja środowiskowa przekreśla ich możliwości prowadzenia samodzielnego i aktywnego życia i powoduje nadmierną zależność od opiekunów.

Jak wskazuje literatura przedmiotu: „ponieważ niepełnosprawni intelektualnie nie przechodzą treningu w zdobywaniu autonomii i niezależności, stają się często ugrzecznionymi, sztucznie zachowującymi się osobami, zaginionymi w świecie, w którym żyją. Działania ograniczające samodzielność i niezależność tych osób polegają na blokowaniu ich aktywności, nieuwzględnianiu ich możliwości i aspiracji w życiu osobistym, zawodowym czy społecznym”¹

Dorośle osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębszym spotykają się z rówieśnikami zazwyczaj podczas sformalizowanego przebywania w instytucjach,

---

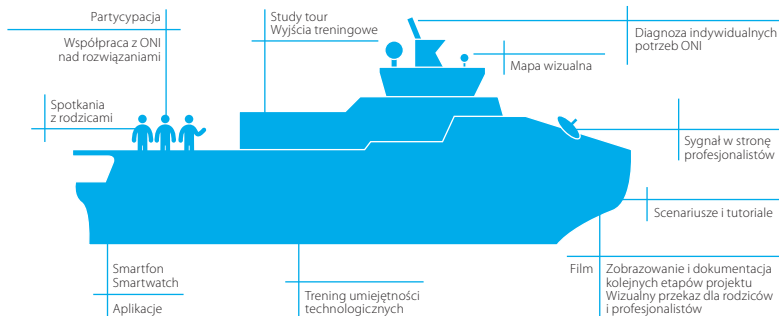
¹ Tylewska-Nowak, 2001, *Autonomia osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną w opinii wybranych grup społecznych*.

takich jak szkoła czy WTZ. Jest to związane m.in. z brakiem możliwości samodzielnego przemieszczania w przestrzeni miejskiej oraz obciążeniem czasowo-organizacyjnym opiekunów.

W obszarze korzystania z nowych technologii ONI należą ciągle do grupy osób wykluczonych: „w literaturze (zarówno polskiej jak i zagranicznej) podejmującej tematykę korzystania z nowoczesnych mediów przez osoby ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi najczęściej pomija się grupę osób niepełnosprawnych intelektualnie, czyniąc ich w ten sposób wykluczonymi wśród wykluczonych (...). [Potrzeba] pogłębionej refleksji, w jaki sposób te technologie wykorzystywać nie tylko do nauczania, ale również i do wychowania”²

GDYŃSKI LODOŁAMACZ TECHNOLOGICZNY

model edukacyjny

² Plichta, 2012, *Wyniki badań nad korzystaniem z internetu przez osoby z niepełnosprawnością intelektualną – praktyczne implikacje*, w: *Ceberbulling. Zjawisko, konteksty, przeciwdziałanie*. red. J. Pyzalski, s. 70.

3. Opis innowacji

Skąd pomysł?

Innowatorki pracując z osobami z niepełnosprawnością intelektualną widziały ich potencjał w zdobywaniu większej samodzielności. Z drugiej strony, jak większość społeczeństwa korzystały z różnych nowych technologii i były przekonane, że część z nich znacznie ułatwiłaby codzienne życie ONI.

Liczne projekty pokazujące możliwości spędzania czasu wolnego (alternatywne do oglądania telewizji i spacerów z rodzicem) nie przekładają się na zmianę sytuacji życiowej osób z niepełnosprawnościami, które w przemieszczaniu się są zależne od opiekunów. Osoby te nie dostają przyzwolenia na samodzielne wyjścia, pomimo możliwości wynikających z ich umiejętności i doświadczenia.

Systemowe rozwiązania funkcjonujące w przestrzeni miejskiej dotyczą przede wszystkim osób z niepełnosprawnością fizyczną. Podobnie jest z przestrzenią wirtualną. Dopasowania treści w internecie tworzone są z myślą przede wszystkim o osobach z dysfunkcją wzroku, głuchych, z niepełnosprawnością ruchową. Specjalistyczne aplikacje są mniej dostępne dla osób z niepełnosprawnością intelektualną niż aplikacje używane powszechnie. Poza tym są tworzone specjalnie tylko dla danego środowiska.

Istota innowacji

Gdyński Lodołamacz Technologiczny kładzie nacisk na użycie powszechnie dostępnych aplikacji, przez co włącza ONI w istniejącą społeczność zamiast zawężyć ich kontakty tylko do rodziców/opiekunów. Innowacja w nowy sposób wpisuje się w istniejący od dawna problem osób z niepełnosprawnością intelektualną – ograniczeń samodzielności, autonomii i prawa do dorosłości, odchodząc od paradygmatu specjalnej troski. Ogólnodostępne urządzenia i aplikacje wykorzystywane są jako „protezy” w codziennym życiu ONI. Włączenie aspektu wykorzystania technologii i komunikacji oraz przełamywania barier środowiskowych na drodze do samodzielności i autonomii może poprzedzić realizację projektów na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej. Podejmowane wcześniej próby jednostkowe zakończone były

sukcesem i stały się inspiracją do działania – szukania sposobu na integrację, socjalizację i możliwość kontaktu z szerszą grupą osób.

Korzystanie z nowych technologii jest obecne w praktyce szkolnej. Model **Gdyńskiego Lodołamacza Technologicznego** ma na celu rozpropagowanie wiedzy o szerokim spectrum zastosowań urządzeń mobilnych dla dorosłych osób

z niepełnosprawnością intelektualną w ich codziennym życiu. Rozpoczęcie w środowiskach profesjonalistów i rodziców bardziej ożywionej debaty na temat samodzielności osób z głębszą niepełnosprawnością w przestrzeni miejskiej dałoby pozytywny impuls do zmiany społecznej w tej dziedzinie i w tym aspekcie.

Gdyński Lodołamacz Techniczny (GLT) to model edukacyjny wspierający rozwój samodzielności, korzystanie z komunikacji w przestrzeni miejskiej i integrację społeczną ONI w oparciu o nowe technologie.

Innowacja zakłada nauczanie osób z niepełnosprawnością intelektualną obsługi smartfona i korzystania z różnych aplikacji, pozwalających im na komunikowanie się między sobą i ułatwiających samodzielne poruszanie się po mieście.

Model uwzględnia potrzeby, możliwości, lęki i obawy otoczenia osób z niepełnosprawnością intelektualną, czyli ich rodziców, opiekunów. Jednocześnie jest nowym narzędziem do pracy nad usamodzielnieniem ONI, z którego mogą korzystać profesjonaliści na co dzień z nimi pracujący – nauczyciele szkół specjalnych, terapeuci warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocowych. Model uwzględnia również sposoby oddziaływania na społeczność lokalną.

Najważniejsze elementy modelu edukacyjnego GLT to:

- film informacyjny podnoszący temat dlaczego warto wspierać samodzielność osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną w przestrzeni miejskiej oraz korzystanie z ogólnodostępnych aplikacji przez takie osoby
- scenariusze warsztatów, wzór mapy wizualnej, tutoriale
- rekomendacje powstałe w wyniku testowania innowacji, zamieszczone na stronie <http://www.gltgdynia.pl/>, zawierające odpowiedzi na pytania:

Co może pomóc? Z jakiego sprzętu i z jakich aplikacji i w jaki sposób korzystaliśmy w projekcie? Jak rozmawiać z rodzicami i profesjonalistami? Jak przeprowadzić cały proces? Jak można wesprzeć rodziców/opiekunów podczas procesu usamodzielniania ich dorosłych dzieci?

Model został wypracowany wspólnie z grupą młodych dorosłych osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną. Osoby te zostały zaproszone do grona ekspertów w celu odszukania barier, które stoją na drodze poszerzania ich samodzielności, autonomii i poprawy jakości życia. Wybrane aplikacje zostały za zgodą opiekunów przetestowane w praktyce w przestrzeni miejskiej Gdyni i posłużyły niejako za protezy wspierające rozwój samodzielności i poszerzenie autonomii.

1.

Film dedykowany osobom z niepełnosprawnością intelektualną, ich rodzicom, opiekunom oraz profesjonalistom

2.

Warsztaty dla osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną, podczas których uczą się wykorzystywać smartfon najpierw do wykonywania połączeń, potem do komunikowania się przez komunikator WhatsApp, a następnie do posługiwania się mapami wizualnymi w celu do dotarcia do konkretnego miejsca. Następnym etapem może być cała gama powszechnie dostępnych, intuicyjnych aplikacji (np. audiobooki)

3.

Działania w terenie mające na celu przetestowanie w praktyce nabytych umiejętności

4.

Podsumowanie i uhonorowanie zdobytych umiejętności

5.

Podróż przez życie z nabytymi kompetencjami 😊

Innowacja krok po kroku

1. Diagnoza

Diagnoza indywidualnych potrzeb każdego z uczestników i jego rodziny oraz dostosowanie Modelu GLT do indywidualnych możliwości.

2. Warsztaty

Nauka obsługi smartfona i aplikacji niezbędnych do realizacji codziennych samodzielnych zadań i komunikacji z otoczeniem.

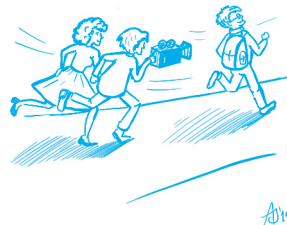
3. Działania

Zastosowanie teorii w prawdziwym życiu poprzez stopniowe oddawanie inicjatywy uczestnikom przy samodzielnym przemieszczaniu się.

4. Kompetencje

Rozwój samodzielności, umiejętności społecznych i technologicznych oraz wzmocnienie wiary w siebie.

W efekcie warsztatów realizowanych w ramach testowania innowacji wszyscy uczestnicy nabyli nowe kompetencje technologiczne i rozpoczęli samodzielne korzystanie z telefonu. Nauczyli się wykonywania połączeń, robienia zdjęć. Zaskoczeniem okazała się popularność i wszechstronne wykorzystanie aplikacji WhatsApp. Zarówno jako metody komunikacji z jedną osobą, ale także jako narzędzia do stworzenia społeczności, gdy komunikowała się cała grupa. Kolejnym z nieplanowanych rezultatów okazało się nagłe zwiększenie motywacji ONI do samodzielnego czytania i pisania.

Jedna z naszych uczestniczek ma ogromne problemy z czytaniem i pisaniem. Dotychczasowe trudności potęgowały złe doświadczenia z okresu nauki w szkole i presja rodziny na zdobycie tych umiejętności. Miała ogromne blokady, a odkąd ma dostęp do smartfonu i aplikacji „Whatsapp” znalazła w końcu motywację, by czytać i pisać, bo chciała komunikować się ze znajomymi. Tekstuje najczęściej ze wszystkich uczestników. Samodzielnie też wpisuje hasła do wyszukiwarki, żeby znaleźć informacje, które ją interesują.

I to jest dla mnie fenomen.

Anna Maszke, współautorka innowacji

Podczas warsztatów pokazywałyśmy między innymi jak odbierać połączenia telefoniczne, dzwonić, dodawać kontakty do telefonu Okazało się, że w krótkim czasie uczestniczki nauczyły się tego i dodatkowo zaczęły samodzielnie eksplorować inne funkcje telefonu.

Jolanta Kania, współautorka innowacji

W rezultacie pracy warsztatowej uczestnicy zdobyli wiedzę, wzrosła ich samoocena i poczucie sprawczości. Opiekunowie zaczęli rozważać pozostawienie większej autonomii swoim podopiecznym, a niektórzy są skłonni zezwolić im na samodzielne przejazdy w szerszym zakresie niż do tej pory. Proces usamodzielniania został z sukcesem zapoczątkowany.

Jest telefon i jest mapa wizualna. On doskonale się w tym odnalazł, potrafi pokonywać tę trasę, nie jest już takim problem trafić z miejsca zamieszkania do ośrodka wsparcia dziennego. Przećwiczył i jest fajnie.

Opiekunka uczestnika projektu

Dla mnie największym zadowoleniem i wsparciem jest to, że brat może po prostu zacząć sam funkcjonować w życiu. To jest taki pierwszy jego krok do samodzielności. Kiedyś wejście do autobusu dla mnie było ogromnym stresem, a co dopiero dla niego. Też było tak, że się raz zgubił, ale to było właśnie ekstra.

Siostra uczestnika projektu

Ile to kosztuje?

Adm

Na koszt innowacji składają się:

- zakup urządzeń przez odbiorców pośrednich i bezpośrednich z możliwością uzyskania dofinansowania ze środków PFRONu
- utrzymanie telefonów (abonament/karta)
- wynagrodzenia osób (profesjonalistów) prowadzących warsztaty
- przygotowanie i wykonanie map wizualnych – wybrane trasy indywidualne lub wspólne dla szkolnej grupy (w zależności od potrzeb osób uczestniczących w szkoleniu)

4. Kto za tym stoi?

Autorkami, realizatorkami i koordynatorkami merytorycznymi pomysłu są:

Anna Maszke – innowatorka w obszarze pedagogiki i społecznego odbioru niepełnosprawności. Pedagog, oligofrenopedagog i doradca zawodowy, pracująca z osobami z niepełnosprawnością intelektualną od 17 lat (Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Dom Pomocy Społecznej). Współtworzyła Gdyńskie Partnerstwo na Rzecz Osób Niepełnosprawnych. Z pasją i uporem maniaka poszukuje rozwiązań łamiących stereotypowe postrzeganie osób z niepełnosprawnością intelektualną. Z satysfakcją udowadnia hipotezę, że nic tak nie upośledza osób z niepełnosprawnością intelektualną, jak nasze o nich wyobrażenia.

Jola Kania – innowatorka w obszarze kompetencji i technologii. Psycholog, inżynier, trener umiejętności społecznych udowadniająca, że najpiękniejsze rzeczy powstają na styku technologii i humanizmu. Pasjonatka zastosowań nowych technologii w życiu codziennym. Krzewicielka umiejętnego i zrównoważonego używania aplikacji mobilnych wśród dzieci i młodzieży. Prowadzi szkolenia przeznaczone dla dzieci z rozwoju kompetencji społecznych. Z przyjemnością udowadnia, że wytrwałość i upór mogą zmienić nie tylko nas, ale także świat dookoła.

5. Kontakty

<http://www.gltgdynia.pl/>

mail: glt.gdynia@gmail.com

<https://www.innowacjespoleczne.org.pl/gdynski-lodolamacz-technologiczny/>

Tekst: Magdalena Żółkiewicz
Redakcja: Ewa Rościszewska
Rysunki: Anna Szczepkowska
Projekt i skład: Kotburey, www.kotburey.pl
Maj 2019

